

inko

**informatiegevende en
kontaktleggende periodiek
van de fraters van utrecht**

42^e jaargang

nummer 5

december 2019

VAN DE REDACTIETAFEL

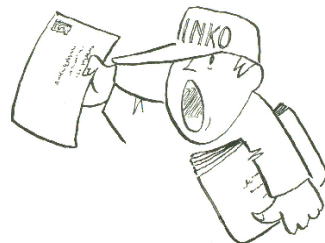
Het is al december 2019! Waar is dit jaar gebleven? Wat is het jaar snel voorbij gegaan! We hebben met genoeg weer een jaargang voltooid! Hopelijk vindt u het weer een uitgave, waarvan het lezen de moeite waard is!

Het is wederom een zeer gevarieerd nummer. Zoals altijd goede wensen en/of overpeinzingen bij het Kerstfeest en de jaarwisseling. Persoonlijke ervaringen van een pelgrimage en activiteiten inzake vuurwerk plus een interview over mediteren zijn door Paul Steverink aangeleverd.

Hemel en engelen komen aan bod, terwijl Leo Omlo vertelt over zijn bezoek aan een concentratiekamp en de betrokkenheid van zijn oom op de “zigeuners” en een brief uit het archief, waarin over het onder-duiken van Joden bij de fraters verteld wordt! Zaken die naar voren komen nu de bevrijding 75 jaar geleden is. Van Jeroen Kingsma, onze kok op ziekteverlof, twee blogteksten, maar hij is op de koffie geweest en dat was voor hem en ons heel bijzonder en fijn!

Vanaf deze plek willen we onze medebroeder Hilarius bedanken voor het tekenwerk in de meeste afleveringen vanaf de eerste uitgave 43 jaar geleden. Hilarius, heel fijn, dat je zoveel creativiteit aan ons blad besteed hebt! We zullen je illustraties missen!

De eerste redactievergadering staat gepland en we hopen er weer een goede en gevarieerde jaargang van te maken!
Een fijne en gezegende kersttijd en een stralend 2020!

OMGAAN MET VERSCHILLEN

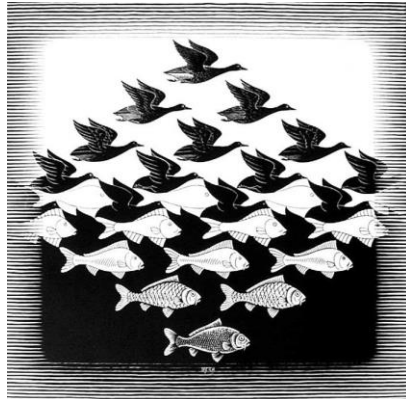
De advent maakt van ons weer beginnelingen, stond er op de adventskalender die ik van het Nederlands Bijbelgenootschap toegestuurd kreeg. In de dagen rond kerstmis is er ruimte voor bezinning en stilte. In het kerstnummer van INKO wordt er, rond die gedachte, voor het Bestuur van het Religieus Huis Nederland altijd een plekje open gehouden en kunnen wij de lezers van INKO goede wensen doen toekomen voor het komende jaar.

Als we kijken naar 2020 valt het op dat het Bestuur KNR, Konferentie Religieuzen Nederland, in 2020 als jaarthema kiest voor: **‘Omgaan met verschillen’**. Vragen rond verschillen tussen generaties, tussen culturen en in spiritualiteit en apostolaat zullen komend jaar de aandacht krijgen. Wellicht mogen wij in onze eigen kleine gemeenschap in het Fraterhuis St.-Jozef, maar ook als leden van het Religieus Huis Nederland – Fraters van Utrecht ons afvragen hoe wij met onderlinge verschillen omgaan. Dit is een thema dat op diverse manieren aandacht kan krijgen. Kunnen wij als kleine gemeenschap van fraters, zusters en andere religieus geïnspireerde mensen iets leren van de samenleving en/of hebben we zelf ook iets te vertellen daarin.

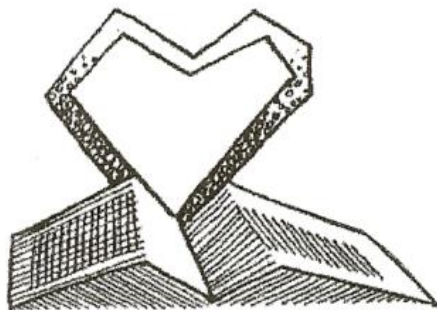
Om dit thema te visualiseren kies ik voor een afbeelding van Maurits C. Escher (1898-1972), waarin hij zoals vaak, verschillende beelden toch tot een eenheid weet te vormen.

Namens het bestuur van het Religieus Huis Nederland wens ik u een inspirerende kersttijd en een vredig begin van het nieuwe jaar 2020. Laten we het komend jaar gebruiken om de verschillen, waar dan ook, op

het spoor te komen en daar dan op een vruchtbare wijze mee om te gaan.

Wilfried van der Poll.

Overweging bij de Constituties

“Het Lege niet –Het Volle niet- ALLES DAARTUSSEN”

“Zelfverloochening vraagt: dat wij niet voor onszelf alleen leven, niet ons zelf tot middelpunt maken, maar onze eigen waarde en ontplooiing zoeken in het dienen van God in zijn schepping, waarbij niemand en niets ons gering mag zijn”. (Constitutie. 72)

Soms als je bij een rustige moment je eigen leven en inzet overdenkt overkomt het je dat een spreuk die je cadeau wordt gedaan bij je verjaardag de loop van je leven goed weergeeft. Een groeien en uitgroeien van een leeg niet naar een vol niet en alles daar tussen. Het sluit goed aan bij de levenswijze die Johannes van het Kruis in de loop van mijn levensgeschiedenis als motto heeft meegegeven voor meditatie en levensinzet. Het sluit ook goed aan wanneer ik in deze dagen lees in de roman van Irvin D. Yalom “Nietzsches Tranen, roman van een obsessie” (Balans 1995) dat als opdracht voor in het boek ons ter overweging meegeeft: “Sommigen kunnen hun eigen ketenen niet verbreken en toch hun vrienden redden. Je moet bereid zijn jezelf in je eigen vlam te verbranden: hoe kun je nieuw worden als je niet eerst as geworden bent Aldus sprak Zarathoestra”. Er is lichtere lectuur te bedenken, maar het is bedoeld voor een tijdspanne stil te vallen en te herbronnen. Zij kunnen blijven resoneren. Zij werpen ook hun licht op wat er in je omgeving gebeurt aan onrecht zoals het aanhoudende getouwtrek rond

vluchtelingen en migranten op de Middellandse Zee dat de hele zomer in het nieuws zat. Wat houdt “recht doen, barmhartig zijn, het goede kiezen” daar in? De migratiekwesie blijft een politieke splijtzwam en zorgt ook onder christenen voor verdeeldheid. Er is angst voor mensen met minder goede bedoelingen die zich mengen onder wie aan onze grenzen staan, er is huiver voor onge-limiteerde toegang. Hoe terecht en begrijpelijk dergelijk voorbehoud ook mag zijn, toch voor christenen blijft als fundamenteel uitgangspunt voorop staan dat ieder mens kind van God is, onze broeder en zuster ook als ons dat slecht uitkomt. Opportunisme is geen excuus. Nu kan naastenliefde al behoorlijk lastig zijn, maar Jezus kwam daarbovenop nog met de ergerlijke idee van vijandsliefde, die de ondergrens voor ons intermenselijke handelen aangeeft: zelfs onze vijand blijven zien als een volwaardig mens die recht moet worden gedaan. Dat was al zo in Jezus tijd en is vandaag zeker niet anders. Christelijk geloof is niet comfortabel. Hij vraagt ons op een bepaalde manier te leven. Het is verleidelijk die vraag wat te boetsen naar iets wat sociaal meer aanvaardbaar is, minder aanstootgevend. Maar waar zijn we dan mee bezig? Geloven is een act van spirituele stoutmoedigheid, geen traditioneel conservatisme. Authentiek geloof, ware levensechte spiritualiteit geeft ons leven meer pit. Daarvoor zul je radicaal en meer dan menselijk durven te zijn. Opportunisme is geen excuus.

Uiteindelijk gaat het om een leven in dankbaarheid aan een levende Mysterie, dat leeft in alles wat mij omgeeft, zoals Toon Hermans het indertijd treffend verwoordde. We zijn met alles en allen verbonden en vormen samen het koninkrijk van de Levende met zijn licht en met zijn schaduw. Eens zal na soms talloze zwarte bladzijden alles tot bloei komen en de heilheid ons deel zijn. Mensen zullen zingen en lachen, uiteindelijk is de dag gekomen dat de Levende mens geworden is in alles en iedereen. Al zal ons deel piepklein zijn, dat maakt niets uit. Want groot of klein zal geen rol spelen. Dit blijven elkaar toewensen hoe onze situatie ook is, een dag – dagen – met een gouden randje. Levensdagen

hopelijk met veel ups, en minder downs. Veel zonnestralen die verlichten en alles intenser kleuren, en je omringd weten door medebroeders, medemensen die je een warm hart toedragen. Mij zet de beleving die Toon Hermans verwoordde op het goede pad:

“Ik ben de zon, de maan, ik ben de regen,
ik ben onbeschrijfelijk, niet te meten noch te wegen.
Ik ben rivieren, ik ben zeeën, bliksem, donker,
Ik ben de kleine mens, maar wel het grote wonder.
Ik ben het water en de vruchten en het koren,
Het leven dat uit álle leven wordt geboren,
Ik ben het allemaal – de wijze en de zot –
en in mijn kleinheid schuilt iets van een Grote God “.

Hoe dan ook:

“Wij bouwen samen aan een wereld waarin iedereen waarachtig en in heelheid kan leven.” (zenmeester Hisamatsu)

Voorhout 15 september 2019
Drs. Alfons Kroese o.c.d.

EEN KERST- EN NIEUWJAARSWENS

Beste INKO lezers, geliefden van de Heer,

Voor de komende kerstperiode, het einde van dit jaar en het nieuwe jaar 2020 wil ik u allen een Zalig Kerstfeest 2019 en een Voorspoedig 2020 wensen. Moge de geboorte van de Heer Jezus een bron van inspiratie en kracht zijn voor ons, onze families en gemeenschappen, in liefde en heiligheid, wijsheid en begrip.

Ieder jaar horen we het verhaal van de Wijzen uit het Oosten dat in de kerken wordt gelezen. Aan het eind van het verhaal horen we de betekenisvolle woorden, "... ze gingen langs een andere weg terug naar hun land". Volgens het verhaal gingen ze langs een andere weg om Herodes te ontwijken. Maar symbolisch kunnen deze woorden ook anders worden geïnterpreteerd: eenieder die echt de verschijning van God heeft ervaren, hetgeen betekent 'God ontmoeten', zal niet langer op dezelfde manier blijven doorleven. De ervaring van een ontmoeting met God is altijd vernieuwend en verandert, maakt ons individuen die blijven groeien in liefde en heiligheid, wijsheid en begrip.

Ondertussen wordt de ervaring van een ontmoeting met of een verschijning van God aan eenieder zonder uitzondering aangeboden. Het verschil ligt in de ontvankelijkheid van mensen om op die kans te reageren. Niet weinig mensen voelen zich alleen "ontroerd" (Mattheüs 2: 3), zoals Herodes en heel Jeruzalem. Ze eindigden daar en zochten niet verder. Maar de drie Wijze Mannen die kwamen, die "verheugden zich met zeer grote vreugde" (Mt 2:10), omdat ze zich in hun zoektocht door niemand lieten stoppen of tegenhouden. Laten we dankbaar zijn voor het moment dat God zich zichtbaar maakt in de verschillende gebeurtenissen en ervaringen in ons leven. We vragen ook dat we met

de ogen van ons hart kunnen zien hoe God ons aanspreekt in elke gebeurtenis en ervaring in ons leven.

Om Gods benadering in ons leven te kunnen waarnemen, zullen we aandacht moeten hebben voor de vele gebeurtenissen en ervaringen in ons leven. Ik wil u, mijn vrienden, met betrekking tot de vele gebeurtenissen en ervaringen uitnodigen het volgende te overwegen: Bijna ieder jaar horen we in Indonesië berichten over corrupte overheidsfunctionarissen die gevangen zijn genomen. In de berichtgeving wordt verteld hoe de Commissie voor Corruptiebestrijding functionarissen op heterdaad op corrupte handelingen heeft kunnen betrappen. Terwijl hun primaire verantwoordelijkheid eigenlijk is het zorgen voor het welzijn van de mensen in de gebieden waar zij dienen. Zij zijn niet de wijze en rechtvaardige personen van wie kan worden verwacht dat zij de natie verheffen. Er wordt gezegd dat door dergelijke corrupte handelingen het morele bewustzijn het meest gecorrumpeerd wordt. Wanneer de moraal van de leiders problematisch is, kan de samenleving zijn oriëntatie op normen en waarden verliezen, niet meer weten wat goed is en wat slecht, wat correct en wat verkeerd is. In dat geval kan men misdaad als iets routinematigs en alledaags beschouwen. Met als gevolg dat de openbare beschaving vervaagd of beschadigd raakt. We vragen ons af welke boodschap God ons door dergelijke gebeurtenissen wil overbrengen? Een duidelijk antwoord is dat we, in al onze rijkdom, geroepen worden om steeds wijze en oprechte individuen te zijn.

Te midden van een dergelijke realiteit worden we herinnerd aan onze fundamentele roeping als discipelen van Christus. Onze roeping als leerlingen van Christus wordt heel mooi benadrukt in de officiële leer van de kerk: "... Het is voor iedereen duidelijk dat alle christenen, ongeacht hun levensstatus of stijl, geroepen zijn om de volheid van het christelijke leven en de perfectie van liefde te bereiken. Met die heiligheid, ook in de wereldgemeenschap,

wordt de manier van leven menselijker ... "(Lumen Gentium 40). Eerder werd in hetzelfde document gezegd: "... dat alle gelovigen van iedere staat of stand geroepen zijn tot de volheid van het christelijk leven en tot de volmaaktheid van de liefde en zoals de Vader zelf volmaakt is, ieder op hun eigen levenspad." (Lumen Gentium 11).

Paus Franciscus geeft een zeer concreet en alledaags voorbeeld hoe te reageren op Gods oproep om volmakter te worden in heiligheid. We worden uitgenodigd om goed te beseffen wat onze roeping om te groeien in liefde en heiligheid inhoudt, een weg te vinden in elke keuze en beslissing die we nemen. Niet alleen kiezen voor eenvoudig en plezierig, maar voor het goede en het ware. We worden allemaal uitgenodigd - in verschillende contexten - om deze vraag te beantwoorden: *Wat moeten we doen om beter te kunnen groeien in liefde en heiligheid, in wijsheid en oprechtheid, opdat het maatschappelijk leven menselijker wordt?* De antwoorden kunnen variëren en zijn zeer concreet, bijvoorbeeld in de dienstverlening thuis, de gemeenschap, in kerk en samenleving, we zorgen ervoor dat we ons aan de regels houden; of in het kader van de zorg voor ons milieu zorgen we zorg ervoor dat ons milieu wordt beschermd tegen vervuiling dat het kan beschadigen.

Moge ten slotte al onze intenties en inspanningen om te groeien in liefde en heiligheid, in wijsheid en oprechtheid, onze levens, onze families en gemeenschappen maken tot een lichtstraal die Gods glorie onthult en de menselijke waardigheid helpt verheffen.

Moge de Heer alle INKO-vrienden zegenen met geluk en levenswijsheid.

Malang, oktober 2019

Fr. Venansius, Algemeen Overste.

NAAR DE ZWARTE MADONNA IN CZESTOCHOWA

Drie Pelgrimages.

Bij een vergadering van Inko in het Jozefhuis van De Bilt heb ik aangeboden drie verhalen te vertellen over mijn pelgrimages samen met anderen naar drie Maria bedevaartplaatsen. De eerste pelgrimstocht gaat per fiets naar “Notre Dame de Lourdes” waarmee mijn eerste verhaal begon. De tweede is een autoreis naar de “Zwarte Madonna in Czestochowa”. Dat verhaal vindt u in deze editie. De laatste is een vliegreis naar Mexico-City met als doel de voorbereiding van een internationale conferentie van het Justitie Pastoraat met ook een bezoek aan “Nuestra Señora de Guadeloupe”

Kennismaking met Polen

Dat begint voor mij als 12 jarige van de lagere school die tegenover ons huis in Gaanderen staat. Mijn moeder en ik fietsen dan samen naar Terborg waar ik op mijn verjaardag getraakteerd wordt op een film over Frederique Chopin.

Nu nog hoor ik zijn polonaise en de minutenwals die ik later probeer te spelen.

Het meest dramatische in de film vind ik nu nog Chopins vertrek uit Polen naar Parijs waarbij hij een handvol Poolse aarde meeneemt. Later lees ik dat zijn gepekelde hart in Warschau bewaard wordt en zijn lichaam in Parijs.

De broers Arthur en Lucas Jussen zijn in 2019 in Nederland bijzonder geliefd door hun vertolking van Chopins polonaises, mazurka's, études en nocturnes.

De autoreis.

In de jaren begin zeventig, tijdens een verlof van mij in Nederland vanuit

Kenia, nodigt mijn oudste broer Ad, getrouwd met Mien van Swaaij, zus van frater Carel van Swaaij, mij uit om samen met hen Polen te bezoeken. Zij kennen dit land door communisten geregeerd goed omdat zij daar met hun zes kinderen op vakantie gingen. Ad, als econoom van het gezin, rekent uit dat het goedkoper is om, inclusief benzine kosten, in Polen te verblijven, dan thuis in Nederland. Bovendien wordt het hele gezin veel kennis en ervaringen rijker over het communisme en de rol van het katholicisme. En wat de maaltijden betreft, koude rode bietensoep en schijfjes biet met ui staan zeker op hun menu's. En nu ook nog in Groningen voor mij: schijfjes biet met ui!

Op naar Czestochowa via Poznan en Warschau

Om in Polen te komen in de vroege jaren zeventig, gaat de reis via West Duitsland, en een corridor van de DDR, de Deutsche Demokratische Republiek. Langs die weg bespieden Stasi-agenten als geheime politie, verstoep langs de berm, het verkeer op snelheid. Vooral als toeristen gehaast op de terugtocht naar het vrije westen verleid worden te versnellen, springen de Stasi's de weg op om bekeuringen uit te delen. We komen die namiddag veilig aan in Poznan. De stad is de wieg van de Poolse Staat, de huizen rond de marktplaats zijn schitterend van kleur, en uit de toren verschijnen op muziek ronddraaiende figuren. De volgende dag rijden we naar Warschau. De oude marktplaats is net zoals in Poznan vol fleurige huizen en een drukke kunst- en voedselmarkt.

De Zwarte Madonna van Czestochowa.

Twee straten van 3 kilometer lengte leiden ons in Czestochowa naar de kapel met de icoon van de Madonna. De namen van de straten onder het communistische regiem heten de Hitlerlaan en

de Stalinlaan die later de oude naam “Onze Lieve Vrouwe Maria Boulevard” herkrijgen.

We zien vanuit de verte het ommuurde klooster op een heuvel, die de Jasna Gora heet, wat stralende berg betekent. In de kapel bevindt zich het portret van de Zwarte Madonna van Czestochowa achter gesloten deuren, die vier keer per dag worden geopend onder trompetgeschal. Als we aankomen moeten we wachten. Het hekwerk is gesloten, maar we worden verwelkomd door prachtige meerstemmige liederen, gezongen door schoolkinderen en parochiekoren. Dan gaat het hekwerk open. Na het trompetgeschal gaan mensen vurig bidden, de deuren waarachter het portret van de Zwarte Madonna zichtbaar wordt, gaan open. Je ziet de ontroering van de pelgrims. Aan deze icoon dankt Polen zijn bevrijding en voortbestaan.

*De Zwarte Madonna
van Czestochowa*

Geschiedenis van de icoon

Geboeid door deze reis lees ik thuis in Nederland de achtergronden van de verering van de Zwarte Madonna. Allereerst volgen drie Legendes:

- *De eerste vertelt dat de icoon geschilderd is door de meest vrouwvriendelijke evangelist Lucas. Hij gebruikt als ondergrond een tafel van Maria die door Jozef professioneel in elkaar getimmerd is.
- *De tweede vertelt dat graaf Ladislaus van Opole in 1384 met het icoon op reis gaat. Zijn paard weigert plotseling verder te gaan. In een *droom wordt hem* verteld om de icoon bij het klooster Jasna Gora in Czestochowa achter te laten. Twee jaar daarvoor is daar de Pauliner orde, gesticht door Paulus de heremiet, waar hij begonnen is met een kloostergemeenschap op de heuvel.
- *In 1430 wordt door Hussieten de icoon uit het altaar gerukt en op hun kar gegooid, maar de paarden weigeren de kar te trekken, waarop een Hussiet het schilderij op de grond gooit en met zijn zwaard twee krassen op de rechter wang van het icoon kerft. Meenemen kan de Hussiet niet omdat het schilderij plotseling zwaarder en zwaarder wordt. Bij de derde poging de icoon te stelen valt hij op de grond in pijn en sterft. Er zijn verhalen dat de icoon uit de littekens heeft gebloed. Bij de restauratie van het portret hebben schilders nooit de littekens kunnen herstellen en deze zijn nu nog steeds te zien.

Oorlogen en herrijzenis van Polen

In 1655 valt Zweden Polen binnen en wil het klooster veroveren. 4000 Zweedse soldaten vechten 40 dagen om het als fort gebouwde klooster te veroveren. 70 Monniken en 180 vrijwilligers verdedigen het klooster met succes. De Zweden komen drie keer terug maar geven steeds het beleg op. De overwinning wordt toegeschreven aan de Zwarte Madonna. Behalve de Zweden wordt Polen aangevallen door de Russen, de Pruisen en de Oostenrijkers. Grote stukken Poolse land eigenen deze landen zich toe. In 1795 bij de derde Poolse deling van hun land, verdwijnt Polen zelfs volledig

van de landkaart. Vanaf dat moment krijgt Czestochowa een enorme mystieke betekenis. Op de Jasna Góra, “de stralende berg”, overleeft de ziel van het gedoemde land. De bedevaarten zijn hét middel om zich één te voelen en met vertrouwen voor de herrijzenis van Polen te bidden. In totaal twaalf keer is het klooster doelwit geweest van vijandelijke legers. De Zwarte

Jasna Góra

Madonna heeft niet alleen Polen gered bij die nationale crises, haar worden ook wonderbaarlijke genezingen van zieken en gehandicapten die haar komen bezoeken toegeschreven.

Steun van pausen

Alle pausen vanaf 1900 hebben de Zwarte Madonna geëerd. Johannes Paulus II bezoekt de Poolse bevolking vier keer en schijnt gezegd te hebben dat als Rusland Polen binnenvalt hij persoonlijk naar Polen komt.....

De Poolse primaat Kardinaal Stefan Wyszynski wordt in 1956 gevangen genomen, zijn gebed wordt in Czechosowa voorgelezen in het bijzijn van een miljoen pelgrims. Kort daarop laten de machthebbers hem vrij. Op 3 mei 1966 viert Polen de duizendste verjaardag van zijn kerstening die door anderhalf miljoen Polen wordt gevierd in Czestochowa waar het verlangen naar maatschappelijke, politieke en religieuze vrijheid samenvallen die Polen hebben gered van de ondergang.

Poolse kapel in Breda

Breda wordt op 29 oktober 1944 bevrijd door de 1^e Poolse Pantserdivisie.

De kapel die op vier cementen vierkante pilaren staat is een geschenk van de Bredase bevolking uit dankbaarheid.

Breda: Poolse Kapel

Lofzang

De geschiedenis van Polen kan getoetst worden aan de Lofzang van Maria:

- * dictators worden verslagen, onderdrukten worden gezien
  - **politieke revolutie**
- * armen komen in opstand, rijken gaan heen met lege handen
  - **sociale revolutie**
- * wie verwaand is, wordt verjaagd, wie nederig is, wordt door allen geprezen
  - **sociale revolutie.**

“Nog is Polen niet verloren”, wie zo gelooft, wordt gered!

Paul Steverink

POLITICUS

Ik beschik over veel woorden.

Ik heb weinig zelfkritiek.

Ik verdedig stoer ideeën.

Dus koos ik voor politiek.

Ik kan goed tot massa's spreken,
met gevoel en met tactiek.

Of het waar is, is een tweede.

Dus koos ik voor politiek.

Ik blijf rustig bij bezwaren.

Nooit vermoeid, steeds energiek.

Ben een draaitol, indien nodig.

Dus koos ik voor politiek.

Ik lees links en rechts artikels.

Weet iets van problematiek.

Ik heb leuzen, geen gedachten.

Dus koos ik voor politiek.

Bij debatten in de Kamer

dien ik ieder van repliek.

Alles zeg ik zeer wijdlopig.

Dit vereist de politiek.

Ik kan draaien lijk de mulder,
wendt en draait de molenwiek.
Opdat deze beter wentelt.
Dus koos ik voor politiek.

Alles wat ik zeg is rekbaar.
Als het ware elastiek.
Dit is nodig voor promotie.
Dus koos ik voor politiek

Kletsen, praten, zwammen, zwetsen,
beuzelpraat en pathetiek.
Daarmee dekt men stommiteiten.
Zo bedrijf ik politiek.

Ik gebruik veel vreemde woorden,
termen duister en mystiek.
Zo blijft veel in schemerdonker.
Dit is echte politiek!

Wie met weinig echte kennis,
aanleg heeft voor Retoriek.
Kom gedurfd daarmee naar voren.
Ga de weg der Politiek.

Theobaldus Geraets

STILLE NACHT

Voor mij begint Kerstmis daags na Sinterklaas. Niet alleen omdat dan de kerstversiering van winkels en straten in alle hevigheid losbarst, maar eigenlijk nog meer om de muziek, die vanaf dan van alle kanten op je afkomt. Die avond draai ik mijn eerste kerst-cd. Daarbij wil ik geen moderne of eigentijdse stukken, zeker niet muziek met ingewikkelde ritmes en veel lawaai, maar het traditionele repertoire van romantische snit en herkenning. Het gaat mij duidelijk om de sfeer, om het kerstgevoel.

Als ik voor de eerste keer het Stille Nacht hoor, raak ik steevast ontroerd. Wat is toch de bijzondere kracht van het Stille Nacht? Waarom zing ik het zo graag? Hoe komt het toch dat in de kerstnacht een volle kerk eenieder, jong en oud, met veel hersens begaafd of met wat minder, dit voor massale samenzang eigenlijk ongeschikt lied van harte meezingt? Dit lied met die rare tekst over een kindje ‘met goud in het haar’. Ik herinner mij uit mijn jeugd nog levendig dat zelfs de hoofdonderwijzer van onze Lagere School, die wijze man, die alles wist, heel devoot die kinderlijke tekst meezong: een vreemde gewaarwording.

Hoe komt het toch dat modern denkende mensen wel eens hebben geprobeerd de melodie van het Stille Nacht van een meer toepasselijke tekst te voorzien, maar dat dat altijd uitliep op een teleurstelling? De mensen bleken alleen die rare, traditionele tekst te willen, en anders niet. Gaat het bij een lied als Stille Nacht blijkbaar meer om de melodie? Het lijkt wel of de tekst onderdeel van de melodie is geworden. Met een andere tekst kan niet. Want dan klinkt ook de melodie anders. En dat is niet de bedoeling. Speelt de pure tekst voor veel mensen minder een rol? Die hoort er nu eenmaal bij en kan alleen als zodanig niet gemist worden. Je hebt om een lied te zingen nu eenmaal een tekst nodig.

Bovendien: wie zingt die tekst bewust? Het gaat bij het Stille Nacht inderdaad niet allereerst om de tekst. Het gaat om Kerstmis en daar hoort dit lied bij. Zonder Stille Nacht geen Kerstmis. Zoals het geen Pasen wordt zonder alleluja-liederen en voor mij als oudere geen Pinksteren zonder 'Geest die vuur en liefde zijn'. Stille Nacht is het icoon van Kerstmis. Het is eigenlijk totaal ongeschikt als eigentijds liturgisch lied. Daar is het dan ook niet voor bedoeld of gemaakt. We zingen het wel in de kerk, maar het hoort bij de intimiteit van thuis, bij de stal, bij de versierde boom. We hebben iets te vieren, eerlijk gezegd misschien niet op de eerste plaats de geboorte van Jezus, maar de mooie tijd, de mooie dagen die aangebroken zijn. Hoe de tekst van Stille Nacht ook is, het lied geeft ons een gevoel van saamhorigheid, van warmte om elkaars nabijheid, van gezelligheid, van 'vrede op aarde aan alle mensen van goede wil'. Zalig Kerstmis.

Anton Vernooij

Stille Nacht Gedächtniskapelle, Oberndorf bei Salzburg

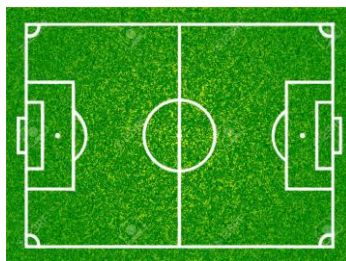
NIEUWSBRIEVEN van Jeroen Kingmans

Het was fijn, Jeroen, dat je tussen alle bestralingen en chemokuren door, op de koffie kwam in onze gemeenschap! Met veel goede wensen voor de komende periode, ben je naar huis gegaan! Dank voor de moed, die je vertoont in jouw verhalen en je positieve instelling! Moge je gezondheid in goede kwaliteit terug keren!

Redactie

Speelveld
Door [jeroenkingmans](#)

Het maken van een MRI-scan gaat met gepaard met karrenvrachten herrie, iets met magneten die elkaar aantrekken, of juist niet, het fijne weet ik er ook niet van! Er wordt dan ook altijd gevraagd of een muzikje op de koptelefoon gewenst is ter compensatie, het genre kan ook nog eens gekozen worden. “Klassiek”, bas ik met gespannen stem. “Heuh”, zelden luister ik naar de deze geschoolde muziek, mijn gemaakte keuze is dan ook een raadsel, enfin, ze schuiven me de scanner in en het monster begint te grommen en te brullen. Om te tijd te doden is een bounty-achtig sfeertje geprojecteerd boven mijn hoofd: Palmbomen, waaruit constant kokosnoten vallen zonder dat het waait, meeuwen die schijnbaar doelloos in de lucht hangen, alsmaar heen en weer, je zou er urenlang van worden. Verder een naakt wit strand en een bootje dat steeds de branding probeert te breken en vergeet te stampen en te rollen op de golven, van realisme ontbreekt elk spoor. Uit de speaker krioelen strijkorkesten, gecomponeerd door een losbandig type die het spoor volledig kwijt was ten tijde van zijn

artistieke aspiraties, aldus mijn waarneming. Ik laat de scanner zijn werk doen, het ding kost een godsvermogen, dus vooruit met de geit en sluit mijn ogen.

Glioblastoom klinkt als een vegetarisch dinosaurussoort, die ooit de velden kaal aten en vlees aan hun laars lapt, maar is toch tegenwoordig echt wel hersenkanker. Het is even geleden dat de prognose bij mij is gesteld, toch heb ik nog vaak het gevoel dat ik aan de zijlijn sta van het speelveld, slechts toeschouwer ben en hoog op de tribune zit. Ik zie dat de bestraling het spel geoefend opbouwt, tactisch, duidelijk te zien dat ze de tegenstander eindeloos geanalyseerd hebben en zij de zwakke plekken in de verdediging kennen. Plots rent daar de chemo het veld op, ik zag ze al warmlopen langs het krijt, korte sprintjes trekkend met hoog opgetrokken knieën, een beetje aanstellerig. De noppen lijken goed.

Er wordt een een-tweetje gespeeld met de bestraling, geen eerlijk spel, zo lijkt het. Je zou denken dat de tegenstander geen kans heeft en de doelpunten ze om de oren vliegen, toch komen ze nauwelijks in het strafschoopgebied, de verdediging is ijzersterk en lijkt niet van plan de opgetrokken linie op te geven. De VAR moet eraan te pas komen, omdat buitenspel dreigt. De beelden zijn onverbiddelijk en een strafschoop volgt. De chemo neemt hem zelf en legt de bal intimiderend op het kort gemaaid gras, het broekje trekt hij even op, zodat een witte bil zichtbaar is, een stukje psychologische oorlogvoering van de koude grond. Een kleine aanloop is voldoende om de bal in de hoek te krullen. Eén nul voor de chemo en bestraling, en ze buikschuiven over het veld. De hoofdtrainer van het UMC straalt in dug-out en wrijft genoegzaam in zijn handen.

Nu niet in een overwinningsroes raken, dat werd het Nederlands elftal ook al eens fataal. Er volgen nog meer wedstrijden, gewoon het koppie erbij houden. De tegenstander staat er om bekend mateloos veerkrachtig te zijn en als hij in het nauw gedreven

wordt meerdere goedbetaalde spitsen het veld in stuurt. De chemo zal alle verlopen in moet trekken en trainingskampen beleggen om de volgende match weer te winnen en het publiek op de stoelen te krijgen.

Ik zal zorgen voor vechtlust en een genadeloze conditie!

jeroenkingmans | 13 oktober 2019 om 14:36 |

Verlanlijstje
Door jeroenkingmans

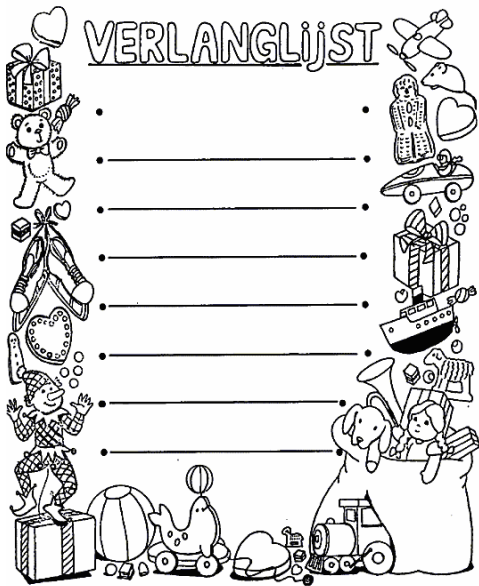
Beste Sint,

Ik begrijp dat u niet zit te wachten op een brief van ondergetekende, het is immers een kinderfeest, al zijn er zonderlingen die daar wat nuance in willen aanbrengen.

Roetpieten mogen dan een uitweg zijn om de monden te snoeren, maar ik voorzie toch problemen en de gemaakte keuze een kortetermijnvisie. De uitstoot van stikstof kan nog weleens roet in het eten gooien, als ik zo vrij mag zijn een woordgrap

Naam: _____

te maken. Houtkachels zullen op termijn de huizen verlaten (te vervuילend) en de schoorstenen verdwijnen en wat dan? Kom dan maar eens aan met roetpieten bij de kinderen, het verhaal wordt dan wel heel ongeloofwaardig! Ik buig mij nog over een alternatief om het kinderfeest niet te laten verzanden in gekrakeel. Maar dit eigenlijk terzijde.

De reden dat ik u benader, overigens met schroom, heeft een geheel andere aanleiding. Ik zou graag willen dat u in uw grote boek een aantekening maakt, het mag best met kapitalen, of arceren, als ik zo vrij mag zijn. Ik begrijp dat ik u hiermee overval, u heeft al heel wat voor de kiezen gehad afgelopen week. Ik zag in het jeugdjournaal dat de locomotief (ook niet bepaald vrij van uitstoot) die u als alternatief werd aangeboden, nogal wat mankementen vertoonde, wat tot veel stress moet hebben gezorgd. Ik meende zelfs dat Dieuwertje Blok van kleur verschoot. Volgend jaar maar weer met de boot dunkt me! Enfin, u bent weer in het land gelukkig. In Apeldoorn, als ik juist geïnformeerd ben. Daar kom je natuurlijk niet weg met een boot. Misschien dat ik dit schrijven nog mondeling kan toelichten, op het fietsje ben ik er zo, ik woon in Putten moet u weten.

Ik beseft dat ik wat om de hete brei heen draai en het schrijven vul met niet relevante informatie, terwijl uw tijd schaars is en u al veel achterstand heeft opgelopen door het trainen, wat overigens in ons land tot het standaardprotocol behoort!

Ik wil eigenlijk een verlanglijstje aan u geven, een kort lijstje maar. Ik heb overwogen deze in mijn schoen te leggen, naast de wortel en een pluk hooi, maar vond dit toch erg onpersoonlijk. Het betreft kanker, dat nogal in het rond waait en in ieders omgeving wel iemand treft. Ook mij waaide het in het gezicht, een straf windje. Uiteraard begrijp ik dat u geen medische achtergrond heeft, schoenmaker blijf bij je leest toch? Al zijn verlangens een uitstekend medicijn en kent ook nog eens geen nare bijwerkingen!

In die context bent u dus toch medisch onderlegd en kunt u mij wellicht helpen.

Het gaat overigens niet om mij, maar Cor Schnieders, uit Stadskanaal nota bene, maar daar kan hij ook niks aan doen! Cor is polijster en momenteel strijder van professie! De kanker heeft hem in de tang en Cor kan geen kant op! Het is liefde wat hem op de been houdt en daar is nooit genoeg van!

Beste Sint, ik weet niet of u bekend bent met sociale media, of dat een piet u kan helpen. Ik zou namelijk graag een oproep doen aan iedereen die het gezin Schnieders kent, of niet, en vragen of jullie hen liefde willen sturen. Kruiwagens vol als het kan! Lijkt mij een prachtig verlanglijstje!

Dank u wel Sint!
Jeroen Kingmans

jeroenkingmans | 18 november 2019 om 20:20

DIE ENE VOGEL!

75 jaar later

Het is 75 jaar geleden. Sinti en Roma werden vanuit kamp Westerbork weggevoerd in veewagons richting het oosten. Ze wisten niet precies waarnaartoe.

Wij weten het: Auschwitz-Birkenau. Ze kwamen niet terug, op een paar na. Ze werden vergast, gecremeerd, verstrooid in een vijver: de vergeten holocaust.

Bij hen horen

Ik sta hier in kamp Westerbork op de herinneringsplek te gedenken naast de 102.000 stenen, teken van al die mensen die omgebracht zijn. De zon schijnt, het is warm.

Sinti en Roma vertellen hun verhaal, herinneringen, verhalen die doorverteld moeten worden. De staatssecretaris vertelt ook zijn verhaal. Hij vindt het een eer in hun midden te mogen zijn, een beetje bij hen te mogen horen. Zo ervaar ik het ook om hier te mogen zijn tussen deze mooie mensen. Het zigeunerorkest speelt haar muziek. Het raakt bij mij een gevoelige snaar, tot in het merg. Een meisje naast me wordt getroost door haar vriend.

Serene stilte

Twee minuten stilte! Het is echt stil, hier zo midden in de natuur met de open velden en het bos in de verte. Wat vangen die telescopen op, die hier ook staan? Boodschappen uit het heelal, uit de hemel? Het is heel stil, een doodse stilte, stilte voor al die doden, voor al die mensen, van wie de namen door scholieren genoemd werden toen we naar deze plek liepen. Het is ook een serene, vredelievende stilte. Hoe anders was het 75 jaar geleden?

Dan hoor ik ineens het fluiten van een vogel. Is het een lijster, een merel? Ik weet het niet. Het verstoort niet de stilte, het voegt iets toe. Het hoort alsof het uit de hemel komt. Een boodschapper van God? Hij vertegenwoordigt voor mij al die mensen, die in de hemel zijn. Zo denk ik tenminste. Zomaar een gedachte. Hij blijft maar fluiten die ene vogel in de verte. ‘Ga door met leven’, lijkt hij te willen zeggen.

Ga door

Na twee minuten neemt het orkest het weer over. ‘Ga door! We lopen langs de 102.000 stenen, leggen er bloemen neer, staan even stil, denken aan de Sinti en Roma, prevelen misschien een gebedje. Hier kun je alleen maar stil zijn. In stilte loop ik naar de uitgang met nog steeds op de achtergrond de doordringende muziek van het orkest. ‘Ga door met leven!’

Vertrouwenspersoon Sinti en Roma

Ik was in Kamp Westerbork, omdat ik me betrokken voel bij de Sinti en Roma. Mijn oom, frater Willehadus Omlo, was in de jaren vijftig en zestig hun vertrouwenspersoon. Hij kwam na de oorlog voor hen op onder meer voor de *Wiedergutmachung*. Hij zag dat de Sinti en Roma vergeten groepen waren. Dat hen geen recht gedaan werd. ‘Hij leefde voor de zigeuners’, zoals boven een krantenartikel uit 1968 stond.

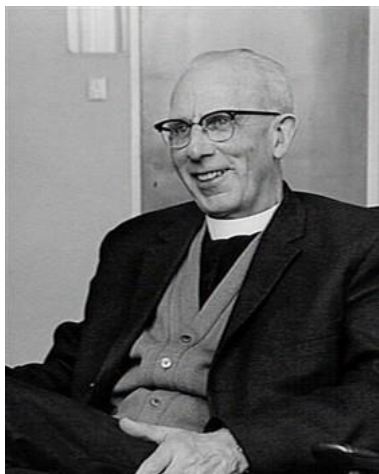
Eerste onder ons

In die tijd, van 1957 tot 1967 had ik veel contact met hem. Ik zat namelijk in Zeist op het juvenaat van de fraters dat in hetzelfde gebouw was gevestigd als het klooster. Ruim zes jaar was ik interne leerling. Daarna heb ik als externe leerling mijn studie als onderwijzer afgemaakt. Ik ging soms ook met hem mee naar het woonwagenveld. Ik vond het een voorrecht. Hij was voor mij als een vader. Als ik bij zijn graf op het kloosterkerkhof in Zeist sta, dank ik hem voor wat hij voor mij betekend heeft. Bij de Sinti en Roma kreeg hij de eretitel ‘Soenta Raj’, wat zoiets

betekent als ‘U bent de eerste onder ons’. Door Sinti en Roma, zijn mensen, werd hij begraven.

Leo Omlo

*In een interview van het Rotterdamsch Nieuwsblad van 13 april 1968 met als titel: Frater Omlo: “Ik leef voor de zigeuners”, praat hij over een manuscript dat hij geschreven heeft en dat hij wilde publiceren. Dat is nooit gebeurd. Hij is in januari 1970 overleden. Ik ben op zoek naar dit manuscript. Mocht er iemand zijn die daarvan meer weet, hoor ik dat graag. Ook andere informatie en tips over hem zijn welkom bij mij.
Leo Omlo. Tel.050-5774967*

Frater Hendrikus, een eenvoudig en nederig leraar

Chrispinus Tupen Lakunawa, later bekend als frater Hendrikus BHK, is de zoon van het echtpaar de heer Padji Kuma en mevrouw Loek Nama. Hij werd op 25 oktober 1947 geboren te Horowura, op het eiland Adonara. Hij volgde het onderwijs in zijn eigen dorp tot aan zijn afstuderen in 1960. Van jongs af aan wilde hij leraar worden. Daarom wou hij naar het *SGB*, maar dat mislukte omdat hij te laat was. Daarna ging hij naar het seminarie in Hokeng. Maar jammer genoeg presteerde hij minimaal voor het vak Latijn, dat voor het seminarie een academische voorwaarde was en moest daarom het seminarie verlaten. Hij ging vervolgens naar de middelbare school in Adonara, en moest hiervoor naar Larantuka verhuizen. Hij rondde met succes de lagere middelbare school aan de *SMP Pancratio* af. Het gezin probeerde hem naar een bekende hogere middelbare school op Flores te sturen, in de hoop dat Crispinus later een steun voor het gezin kon zijn. Hij reageerde niet op dit voorstel. Hij ging liever naar de kweekschool te Podor. Een lerarenopleiding die zowel door ouders als door hemzelf economisch gezien beschouwd werd als een minder veelbelovend beroep. Maar in 1964 meldde hij zich vastbesloten bij de kweekschool in Podor, Larantuka aan.

Gefascineerd door de toewijding van een leraar

Crispinus studeerde in 1968 af aan de kweekschool (*SPG*) te Podor. Hij heeft zijn ideaal bereikt: hij is leraar. Gewapend met een lerarendiploma stond hij klaar om naar huis terug te keren en daar te werken. Maar hij was geboeid door de manier van leven van de fraters-leraren in Podor. Hij uitte zijn wens om frater te worden. Het was natuurlijk niet eenvoudig voor hem om dit aan zijn ouders kenbaar te maken. Ook al wegens de religieuze achtergrond van zijn familie: zij waren moslim. Het was voor hen niet eenvoudig om deze levenskeuze te begrijpen. Bovendien was vader een leider binnen de stam. Daarom had de familie, toen zij het verzoek van Crispinus hoorden, verschillende pogingen gedaan om dit voornemen te blokkeren. Er werden zelfs fysieke bedreigingen geuit. Ook lokale traditionele rituelen om hem tegen te houden werden geprobeerd. Er werd zelfs een huwelijk met een moslimmeisje gepland. Maar al deze inspanningen waren onvoldoende om het vuur van zijn roeping om frater te worden, te doven.

De weg naar zijn doel stond nu wijd open. Vol vertrouwen en met een grote glimlach meldde hij zich op 11 januari 1968 bij het postulaat van de fraters BHK te Podor. Hij doorloopt het postulaat zonder problemen. Twee jaar was voor hem niet voldoende om verder te gaan met het noviciaat. Hij vroeg om uitstel, maar de leiding van de congregatie in Malang besloot hem tot het noviciaat toe te laten. Op 29 december 1969 begon hij in als frater Hendrikus in Kediri aan zijn noviciaat. Tot nu toe was hij op de goede weg.

Hij was blij met het eerste deel van zijn opleiding als frater. Hij legde uiteindelijk op 30 december 1971 in Malang zijn eerste geloften af. Als junior werd fr. Hendrikus in verschillende gemeenschappen geplaatst. Eerst in Malang, daarna in Ndao-Ende, Kediri, Surabaya, Palembang en weer terug naar Kediri, Maumere en Kupang. Hij bleef proberen om de nobele stap waarin hij geloofde dat het de beste keuze was, een vervolg te geven.

Toch wordt zijn loyaliteit vaak getest. Op een gegeven moment verliet zijn enige jongere zuster die bij de ouders inwoonde, het huis om non te worden. Op weg naar het bestemmingsklooster kwam zijn zus afscheid van hem nemen. Hij staat voor een dilemma. Zusje toestemming geven het ouderlijk huis te verlaten, is gelijk aan ouders verwaarlozen. Maar hij kon het ook niet tegenhouden. Fr. Hendrikus was erg in de war en overstuur. Hij wou zelfs uitreden om zelf voor zijn ouders te zorgen. Daarom hield hij een novene tot Onze Lieve-Vrouw van het H. Hart. Het antwoord op zijn gebed overtrof zijn verwachting. Het jongere zusje koos voor een seculaire congregatie, ALMA. Hijzelf bleef trouw aan zijn roeping als frater BHK, hij was juist gesterkt in zijn besluit. Bijzonder is dat de ouders deze twee roepingen goedkeurden. "Ik ben er zeer zeker van dat God koos en dat God ons daarom ook zal helpen elke uitdaging het hoofd te bieden", zegt deze frater die op 14 oktober 1974 zijn eeuwige geloften in Larantuka uitsprak.

Missie

"In alle gemeenschappen waar ik werd heen gezonden, was ik betrokken bij het basisonderwijs, vooral in de eerste en tweede klas", herinnert Hendrikus zich, die graag fietst. Hij voelde zich bijzonder en compleet wanneer hij zich kon wijden aan het onderwijzen van kinderen. Hij gaf toe dat hij geen geduldig persoon was. Maar gedurende zijn periode als onderwijzer slaagde hij erin geduldig te leren zijn. Tot nu toe herinnert hij zich bijna alle namen van zijn leerlingen, en vice versa. Hij is dankbaar dat de leiding van de congregatie in het plaatsen van de confraters, oog heeft gehad voor hun potentieel en goede en wijze besluiten nam. Maar hij zegt ook dat hij altijd klaar stond voor andere taken wanneer de congregatie hem daarvoor nodig had. Hij heeft gewerkt als penningmeester op school, procurator, godsdienstleraar en directeur van een internaat, en zelfs als schooldirecteur. In Palembang werden opeenvolgend verschillende taken aan hem toevertrouwd. In eerste instantie werd hij benoemd tot waarnemend

overste. Een jaar later werd hij benoemd tot overste en tegelijkertijd als hoofd van de Stichting *'Perwakilan Xaverius'* te Palembang. Te midden van zijn drukke werkzaamheden als leider heeft hij zijn baan als leraar nooit opgegeven.

'Eigenlijk zijn veel van mijn jaargenoten beter geschikt en competent. Maar juist deze verlieten de congregatie. Ook enkele oudere fraters waar men op bouwde en die een voorbeeldfunctie hadden, kozen ervoor om uit te treden.

Dus, reflecterend op al deze gebeurtenissen, blijft slechts een ding over: mijn dankbaarheid aan God. Hij is trouw in het vermenigvuldigen van Zijn genade aan mij, zodat ik de taken kan uitvoeren die aan mij zijn toevertrouwd, in eenvoud, zoals ik ben, maar in totaliteit', legt hij zijn herinneringen aan zijn vijftigjarige bestaan als frater uit.

Momenteel woont fr. Hendrikus in de Kupang Oesapa-communiteit. Enkele koeien, een gift van de dienst veehouderij in Kupang, zijn z'n dagelijkse 'vrienden'. Hij verzorgt ze met liefde. Nu blijft het aantal koeien groeien. Hij beseft dat hij niet jong meer is.

Bovendien is zijn gezondheid soms ook 'verstoord'. Maar hij wil deze koeien blijven verzorgen, zonder te klagen, laat staan ze op te geven.

Hij vertelt dat vreugde en verdriet onderdeel zijn van ons dagelijks leven, waar we ons ook bevinden. “Mijn verlangen om te leven als een kloosterling was een eigen keus, niet omdat ik iemand wou ‘na-apen’. En dus moet ik alle uitdagingen die ik tegenkom het hoofd bieden. Natuurlijk niet vertrouwend op eigen kracht maar op God”, zo sluit hij het gesprek af.

Frater Hendrikus, proficiat met je dienstbaarheid als een frater-onderwijzer die heeft meegeholpen aan de kleur van dienstbaarheid van onze congregatie in Indonesië en dat al 50 jaar lang!

Frater Adolf Cawa

Vertaling: Inge Kapitan

IK HOUD VAN ENGELLEN.

Een kerstboom met beertjes? Een gruwel

Interview door Carolien Paasman in Katholiek Nieuwsblad, 21 december 2018

Voorzichtig haalt Leo Ruitenberg (83) drie kerstengelen van blik uit het wijnkistje. “Die kistjes stapelen zo gemakkelijk.” En dat is wel nodig als je rond de vierhonderd kerstengelen netjes wilt opbergen. Frater Leo kijkt terug op de kerstfeesten uit zijn jeugd en vertelt over zijn bijzondere engelenverzameling.

Frater Leo Ruitenberg woont sinds anderhalf jaar in het klooster van de Fraters van Utrecht, op de grens van De Bilt en Zeist. Hij is de jongste uit een gezin met negen kinderen uit Hoogkerspel. Aan de kerstfeesten uit zijn jeugd bewaart hij warme herinneringen. “Op Eerste Kerstdag bezochten we 3 Missen achter elkaar. De nachtmis begon om vijf uur ’s ochtends, dat was normaal in die tijd. Het was heel spannend om met z’n allen door de sneeuw en kou naar de kerk te gaan. Na de eerste Mis ging een van de oudste kinderen naar huis om het kerstontbijt klaar te zetten, met West-Friese krentenmik. Gezellig was dat.”

De nachtmis in het fraterhuis begint al om acht uur ’s avonds. “We hebben het lang om tien uur gevierd, maar dat kan niet meer. Ik begrijp die keuze, maar er is wel iets verloren gegaan van het vertrouwde gevoel van Kerstavond.”

DENNENTAKKEN

Hij weet nog goed dat thuis de kerstgroep stond en dat er dennen-takken boven alle schilderijen hingen, met bolletjes watten die sneeuw verbeelden. “Het eten was iets aardiger dan normaal, met pudding toe. Meer niet, ik kom uit een arbeidersgezin.” ’s Middags zong het gezin kerstliedjes. “Bij de Katholieke Illustratie werd een kerstboek meegestuurd. Elk jaar was het een kleine strijd wie dat als eerste mocht lezen.”

Een kerstboom was er niet. “Maar op weg naar de kerk passeerden we de protestantse fietsenmaker, die wel een prachtig versierde kerstboom had staan. Het waren bijzondere dagen. De warmte van de potkachel, iedereen die samenkwam in de huiskamer, de kou buiten.” Het legde de basis voor zijn waardering voor het kerstgevoel.

De jonge Leo werd misdienaar en moest vaak dienen tijdens de kerstdagen. “Ik vind het trouwens fijn dat juist op zulke dagen de liturgie goed wordt verzorgd.” Van 1964 tot 1974 zag Leo, inmiddels frater, als hoofd van een school de manier veranderen waarop mensen Kerstmis vieren. “Het werd wel gevierd, maar het werd allemaal steeds minder. De sfeer ten opzichte van het geloof veranderde. Het was al moeilijk om nog godsdienstles te blijven geven.”

Frater Leo Ruitenberg houdt van engelen. “Zij zijn een boodschapper van de Heer.”
Foto: Carolien Paasman

KERSTMIS IN HOOGZOMER

Toen hij in 1990 zijn jongste zus in Nieuw-Zeeland bezocht, kwam hij ontgoocheld uit de nachtmis. “De mannen kwamen in korte broek naar de Mis, de dames in fleurige jurken. Het was een goede viering, maar de sfeer was zo anders. En op Eerste Kerstdag werd er buiten gebarbecued na een bezoekje aan het strand. Het voelde niet zoals de knusse warmte van thuis. Dat kan natuurlijk ook niet, want in Nieuw-Zeeland is het dan hoogzomer en vakantie.” Die kerstsfeer ervoer hij wel in 1999 bij medebroeders in Malang, op Java, al was het daar ook anders. “Daar lijkt het in de kerk op het Nederland van veertig jaar geleden. Veel kaarsen, priesters, lectoren en een groot koor. Op Eerste Kerstdag zijn er drie Missen op een rij. De kerken zijn stampvol, maar buiten vind je daar niets van terug. Als je na de Mis uit de kerk komt, struikel je over de stratenmakers. Indonesië is een islamitisch land, ze kennen geen zondag zoals wij.”

ENGELENDRIELINGEN

Toch komen de eerste engelen die hij zelf kocht uit Indonesië. “Drie koperen engeltjes uit een islamitisch winkeltje. Mooi, hè? Ik houd van engelen, zij zijn de boodschappers van de Heer. Ik hecht aan een goede relatie met mijn engelbewaarder. Het is een houvast om altijd iemand om me heen te hebben met wie ik kan overleggen.”

“Het zijn allemaal drielingen, drie dezelfde engelen. De drie van blik kreeg ik cadeau nadat ik op Schiphol een heel grote kerstboom had gezien vol Delfts blauwe engelen. Ik was daar enorm van onder de indruk. Vanaf dat moment is mijn verzameling gaan groeien.”

De drielingen komen als regel op z'n vroegst op 22 december uit de engelenbewaarplaats en op 7 januari zitten ze weer veilig in hun dozen. Frater Leo hangt er met overste Wilfried van der Poll één grote en twee kleine kerstbomen mee vol. “Het zijn engeltjes in alle soorten en maten. Gebreid, gehaakt, van koper, stro, karton en glas. Ze komen werkelijk overal vandaan.” Het

zijn er te veel voor de drie bomen in het fraterhuis. “Tien drielingen komen een volgende keer aan de beurt.”

“De engeltjes verhogen de sfeer in huis. Ze geven warmte en gezelligheid van de kerstsfeer van weleer. En ze zorgen ook voor gespreksstof...”

COMMERCIE

“Een kerstboom met beertjes? Ik gruwel ervan. Vroeger ging ik graag naar een kerstmarkt in het zuiden van het land. Nu is het allemaal commercie en hoor je overal ‘Jingle Bells’. ‘Seizoensver-siering’ noem ik het; met Kerstmis heeft dat niets meer te maken.” Kerstmis is het feest van de geboorte waar de engelen over zongen. Het Kind dat geboren is en de hele weg is gegaan tot de marteldood, geeft mij hoop dat het ook voor mij goedkomt. Op dat feest ben je je er nog meer van bewust dat er tweeduizend jaar geleden iets heel bijzonders is gebeurd. Het lijkt lang geleden, maar is zo dichtbij.”

Carolien Paasman
kn, 21 december 2018

‘ALS JE NAAR DE HEMEL GAAT, GA JE NAAR DE VREDE’

Frederieke de Groot had bijna-doodervaring

Frederieke de Grot (67) is lid van de protestantse gemeente De Voorhof in Kesteren, Gelderland.

Toen ze begin veertig was, had ze een bijna-doodervaring tijdens een operatie in het ziekenhuis aan een verkleefde darmwand. Ze keek op haar eigen bleke lichaam neer, dat lag op de operatietafel en omringd waas door bezorgde artsen en operatieassistenten. Maar zelf bevond ze zich naar eigen zeggen in een “vredige ruimte”.

De Groot: “Ik voelde me alsof ik in de zee lag te zonnen. Je drijft in de zee en denkt: o heerlijk. Maar in dit geval dreef ik andersom en keek ik naar beneden. Omdat die vrede om mij heen was, was ik niet ongerust. Het was alsof ik in een heel dunne, roze en paarse mist was. In die sfeer wilde ik wel blijven, maar ik zag een vinger heen en weer gaan, alsof die zei: dit is niet blijvend.”

IN HET NIETS OPGELOST

“Na die operatie was het alsof ik een sleutel gekregen had naar een ander bestaansniveau. Daarna ben ik ook dingen in de natuur gaan waarnemen, een soort vriendelijke rust; alsof de natuur mij iets zeggen wilde. Het is alsof die droom tijdens de operatie

mij iets heeft gegeven waardoor ik soms weer contact kan leggen met iets buitenwezenlijks, met iets waar je als mens gebruik van mág maken.

Zes of zeven jaar geleden was ik met een vriendin bij toeval op vakantie in Dunblane, in Schotland. We kwamen daar terecht omdat ik in een rolstoel zit en daar de enige verblijfplaats was met een aangepaste kamer. We keken vanuit onze kamer uit op de Dunblane Cathedral en de begraafplaats ernaast. Ik zat gewoon te staren, en ineens zag ik van de begraafplaats transparante, menselijke wezens naar mij toe komen. Eén persoon bleef voor het raam staan. Hij vroeg: mag ik binnenkomen? Ik zei: nee, je mag niet binnenkomen. Wij hadden wat kaarsjes aangestoken, en zaten bij dat licht, en..... het is een raar verhaal, maar ik visualiseerde in mijn hand een lichtvlam en ik zei: steek je hand maar uit, die mag jij hebben, laat die maar aan de anderen zien. En ik zei: morgen mag je mee in de kathedraal. Ik dacht: misschien zijn hier met een godsdienstoorlog mensen onschuldig vermoord, en heeft deze ziel geen vrede met het sterven. Hij keek mij aan, van: wat moet ik met dat licht? Ik zei: deel het uit. Maar het is zo raar: het is niet normaal dat je zoiets doet. Dit is pas zo gekomen na mijn operatie. De volgende dag ging niet die ene persoon mee, maar was er een hele groep. Zij gingen mee de kerk in en ze losten toen in het niets op. In vrede. Daarna was het klaar.”

ENGELACHTIGE GESTALTE

“Na deze beleving heb ik aan die vriendin, Thea, gevraagd: als dit nou werkt, zullen we dan ook naar Auschwitz gaan? Want je hoort weleens dat daar zoveel onvrede is. We nemen dan kleine steentjes mee – aquamarijn, die rust geeft, en roze-kwast, die voldoening geeft – en leggen die daar neer. In Auschwitz kon ik door mijn rolstoel niet bij plaatsen komen waar Thea wel kon komen. Zij liep langs een parkeergedeelte en legde daar die steentjes neer, en ik zag van een afstand dat zij door een grote engelachtige gestalte gevolgd werd. En waar zij een steentje

neerlegde, kwam een schaduwhandje uit de aarde. Die grote engelachtige gestalte pakte die hand en trok die ziel eruit: kom maar. Dat gebeurde niet alleen bij die ene, maar bij tientallen, tientallen. En ik dacht toen: als zielen vastzitten, of wat dan ook, dan kun je ze daar wel bij helpen. Maar het is uit onnozelheid dat je zoiets doet, want had ik dat niet eerder gemerkt in Dunblane, dan had ik dit voor geen meter ooit willen proberen in Auschwitz.

Ik vond het niet griezelig, want ik had een heilig gevoel, net als toen ik boven die operatie hing. Het is het gevoel: mij kan niets overkomen. Ik ben daarom ook niet bang voor wat na de dood zal komen. Als die heerlijkheid die ik ook na die operatie ervaren heb, als die gewoon verder gaat, waar zou ik dan bang voor moeten zijn?

Ik denk: als je naar de hemel gaat, dan ga je naar de vrede.

Sommigen zeggen; mijn bankrekening is de vrede op aarde. Ik denk dat het anders is.

Die vrede die ik heb gevoeld, die is er. Onlangs is een bekende van mij gestorven die het leven niet los kon laten. Dat was echt een gevecht met de dood. Het enige wat ik tegen hem kon zeggen, was: ‘Laat maar gaan, het is oké’. Als jij gewoon je leven hebt geleid, dan hoef je niet bang te zijn.”

Jurgen Tiekstra

Volzin, augustus 2019

Met toestemming overgenomen

de pen doorgeven

Mijn naam is **Daan Baarda**. Ik ben vanaf half juni 2019 werkzaam in het Fraterhuis St.- Jozef in De Bilt, als teammanager zorg.

Toen ik van de lagere school af kwam, heb ik de keuze gemaakt om naar de lagere landbouwschool Groenhorstcollege in Maartensdijk te gaan. Ik zag toen het nut van leren nog niet zo in en kreeg andere interesses dan de leerboeken. Na 4 jaar slaagde ik er met vlag en wimpel voor het VMBO (voorbereidend middelbaar beroeps-onderwijs.)

Na dit VMBO ging ik van start op het Groenhorstcollege in Barneveld. Dit was een opleiding van 3 jaar. Ik maakte de keus dierenverzorging/detailhandel, want ik was altijd van plan een eigen dierenwinkel op te starten.

Na een aantal werkgevers te hebben gehad, waar ik bovengenoemde studie kon voortzetten, heb ik 1 jaar fulltime gewerkt bij een grote dierenwinkel in Soest. Hier begon ik te twijfelen over mijn toekomstkeuze. Destijds kwam ik regelmatig in aanraking met het leven in de Uitvaartbranche, wat mij erg interesseerde. Na stages bij een uitvaartbedrijf in Bilthoven heb ik na lang wikken en wegen besloten mijn loopbaan om te gooien. Ik koos binnen de uitvaartbranche voor overledenenverzorger. Een heel ander beroep met een interne opleiding.

Na een jaar werd mijn broertje ernstig ziek, hij kreeg een vorm van bloedkanker. Een spannende periode, waarbij de dood heel dichtbij kwam. Ik besloot “even” te stoppen met het werken in de uitvaartbranche. Gek genoeg bleef het een passie om mensen met verdriet nabij te zijn en te proberen hulp te bieden. Omdat ik niet thuis wilde zitten en iets wilde betekenen voor de maatschappij, ging ik vakantiewerk doen in de ouderenzorg. Het was een verzorgingshuis in Bilthoven, Huize het Oosten.

Met veel plezier ging ik naar het werk en al gauw werd mij de opleiding Verzorgende IG (in gezondheidszorg) aangeboden. De opleiding was een combinatie van werken en leren. Hierbij moest ik 1 x per week naar school in Utrecht voor de theorie.

Je leerde in 2 jaar mensen correct verzorgen. Dit bestond uit mensen op de juiste manier volledig wassen en daarnaast leerde je observeren en signaleren van bijzonderheden, zoals huidletsel of overige lichamelijke bijzonderheden. Maar ook psychische bijzonderheden horen daarbij, denk aan dementie of een delirium wat kan optreden bij een onzichtbare ontsteking of verkeerd medicatiegebruik.

Bij het signaleren van een bijzonderheid leerde je op de juiste manier contact te leggen met een arts. Een arts bedenkt een plan en geeft je opdracht om verpleegtechnische handelingen uit te voeren. Verpleegkundige handelingen kunnen variëren van stomazorg tot het geven van een injectie, maar ook wondzorg behoort ertoe.

Bij het behalen van een papiertje Verzorgende IG (niveau 3) mag je een beperkt aantal verpleegtechnische handelingen uitvoeren. Juist die handelingen trokken mij in dit vak. De combinatie van begeleiden en technisch handelen vind ik prachtig. Ook het dieper ingaan op ziektebeelden vind ik erg mooi. Ik besloot door te leren en startte met de opleiding tot verpleegkundige (niveau 4).

Bij de opleiding verpleegkunde leer je breder kijken waardoor je echt kunt meedenken met een arts. Daarnaast is het aantal verpleegtechnische handelingen welke je mag doen meer en dus gevarieerder, bijvoorbeeld: als verzorgende IG (niveau 3) mag je geen aderen aanprikken, als verpleegkundige wel. Je leert bloedprikken, maar ook een infuus zetten en via het infuus medicatie toedienen. Dit vergt enige rekenvaardigheid en deze kennis moet je leren.

Ik ben geboren op 3 juli 1990 in Bilthoven, hier ook opgegroeid in een warm gezin wat bestond uit Vader, Moeder, oudere broer en een jonger broertje. Als middelste ben ik hen nog altijd dankbaar voor de - naar mijn idee - perfecte basis. Op de warmte, normen en waarden die zijn meegegeven teer ik nog dagelijks. Klasgenoten noemden ons wel eens een ouderwets gezin, waar ik trots op was en ben. Thuis mochten wij altijd vrij onze hobby's ontwikkelen. Dit was bijvoorbeeld het houden van een aquarium en het kweken van veel tropische vissoorten. Later begon ook het rijden van een auto daarbij te horen. Mijn grote passie was het rijden in mijn Subaru Impreza Gt turbo. (bekend van het rally rijden).

Tussendoor speelde het ziekteproces van mijn broertje - wat uiteindelijk een goed vooruitzicht had - nog een grote rol binnen ons gezin. Ik leerde Charlotte kennen, waarmee ik al gauw een toekomst wilde opbouwen. Dit was gelukkig wederzijds. We kochten samen een appartement in De Bilt. Na zo'n 6 maanden werd onze prachtige dochter Sarah geboren op 31-03-2016. Vorig jaar september hebben we er voor gekozen te gaan verhuizen en kochten samen een eengezinswoning in Bilthoven. Een prachtige tussenwoning met tuin en grenzend aan een speeltuin, waarin onze dochter veel plezier mag beleven.

In het huis moest het een en het ander gebeuren om het naar onze zin te maken. Er moest geschilderd worden, een nieuwe keuken, een nieuwe vloer en een nieuwe badkamer erin. Samen met vader en schoonvader hebben we dit grotendeels zelf gedaan en ben ik erg handig geworden. Met veel trots kijk ik iedere avond nog om me heen als ik op de bank zit. Want iets zelf maken geeft een geweldig voldaan gevoel.

Inmiddels werk ik vanaf half juni bij de Fraters van Utrecht in De Bilt.

Hieraan vooraf gaande heb ik als verpleegkundige veel ervaring opgedaan in het coachen en leiding geven van een team o.a. in de Koperwiek en de Biltse Hof. Tussendoor bleef ik mij goed verdiepen in het vak.

In september 2019 ben ik gestart met de opleiding Management in Zorg en Welzijn. Ik ben er achter wat ik het allerleukste vind: iets moois opbouwen samen met een team. Mede hierdoor hoop ik nog veel te kunnen betekenen voor de mensen die hier in het fraterhuis wonen.

Daan Baarda.

MEDITATIE? HET GAAT MAAR OM DIT ENE

“Zoek eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid
en al het overige krijg je gratis erbij.”

naar Mattheus 6, 33

(deel 2.)

Interview:

fr. Ton Oostveen wordt geïnterviewd door fr. Paul Steverink.

Paul: “Waar het hart van vol is, loopt de mond van over!” En, zégt Ton het niet, dan zíngt hij het wel, zelfs begeleid door muziek-instrumenten. De gesprekken vinden plaats in zijn kamer en de zaal voor zenmeditatie in groepen van samen 60 geïnteresseerde mensen van buiten die binnenkomen. Twee rijen van 10 meditatie bankjes geven aan hoe goed georganiseerd Ton te werk gaat.

In deel 1 geeft Ton antwoord op de vraag waarom mensen naar het fraterhuis in De Bilt komen voor meditatie in groepen, en hoe Ton zelf ermee begonnen is. Hoe hij innerlijke stilte bereikt in zijn actieve leven en hoe belangrijk het ademen daarbij is. Mijn volgende vraag aan Ton is:

Je hebt in deel 1 Tekst-meditatie uitgelegd. Wat is stille meditatie?

De zogenoemde hedendaagse mantra en stiltemeditatie is een vorm die momenteel ook in de christelijke meditatiegroepen weer een herbeleving doormaakt. Zij werd oorspronkelijk door Johannes Cassianus van een woestijnvader, Abt Isaac, geleerd die het op zijn beurt weer van een Sjamaan leerde.

Een Sjamaan, vrouwelijk Sjamanka, is een soort priester(es) en ziener(es) die in zijn of haar gemeenschap de communicatie met de geestenwereld verzekert en magie aanwendt om zieken te genezen, voorspellingen te doen en gebeurtenissen onder controle te brengen.

*

Deze Mantrameditatie, ook wel het ‘eenregelig gebed’ genoemd, kenmerkt zich door het voortdurend herhalen van een gebedstekst of Mantra. Het wonderlijke van het gebruik van de Mantra is dat deze begint in je hoofd door haar in stilte in jezelf te zeggen. Tijdens de meditatie bemerk je dat de Mantratekst niet langer meer in je hoofd zit, maar als het ware afdaalt in je hartstreek, je wordt één met de Mantra. Zij klinkt als het ware heel ver vanuit het dal als een echo. Van hieruit kom je in een totale stilte in jezelf.

Welke Mantra teksten gebruik je?

De bekendste Mantra of eenregelige gebedstekst is het Jezus gebed: ‘Heer Jezus Christus, Zoon van de levende God, Verlosser, ontferm u over mij’. In het van oorsprong Russische boekje: ‘De ware verhalen van een Russische Pelgrim’ ‘The way of a Pilgrim’, wordt hierover een boeiende beschrijving gegeven. Een andere veelgebruikte Christelijke Mantra is ‘Maran-Atha’. Deze twee woorden komen uit het Aramees, de taal die Jezus sprak en betekenen: ‘Kom Heer’. Andere bekende Christelijke Mantra’s zijn: Mijn Vader en ik-zijn één; Chris-tus; Je-zus; of “IK - BEN” , dit laatste is vanuit de Joodse traditie de Godsnaam voor JHWH, (*spreek uit als Jawé*).

*

De kracht van de mantra of gebedswoord, dat in twee gedeelten, bijvoorbeeld Chris-tus, op de in- en uitademing gezegd wordt, is dat je daarmee het kortste gebed uitspreekt dat bij je past. Er zijn mensen die een dergelijk meditatiewoord hun hele leven door gebruiken en dan niet enkel tijdens de meditatie, maar als een voortdurend gebed de gehele dag door. Meditatie is dan ook in haar diepste kern bedoeld als een stilgebed. De afgeleide vormen zoals wij die nu kennen en onder andere hierboven genoemd worden, zijn van later datum.

Wat is het belangrijkste van de stille meditatie?

Hebt je ooit geweten dat meditatie een sleutel is tot ‘Het Koninkrijk Gods’? Jezus zegt ons herhaaldelijk dat dit Koninkrijk het eerste is wat we dienen te zoeken en wat je verder nodig hebt, komt dan wel naar je toe. Zijn advies is dan ook: ‘Ga naar je binnenkamer om te bidden’. Met andere woorden, maak contact met de plek waar God in je woont. Dat dien je eerst te doen, dat is het belangrijkste. Het gaat om een radicale omkering van belangen om een ‘verdiept’ leven te kunnen leiden. We worden volkomen in beslag genomen door onze aardse beslommering in ons werk, ons gezin, onze woongemeenschap of gezondheid. In de stille mediatie is het dat wat we doen. Naar binnen gaan en tot rust komen. Meditatie wordt daarom van oorsprong ‘Het Stilgebed’ genoemd.

Waar is God en Zijn Koninkrijk?

Het is werkelijk verrassend te ontdekken dat we door de stilte van de meditatie in die, wat ik noem, goddelijke laag in onszelf terecht komen, die plaats van goddelijk bewustzijn. In de stilte van de meditatie krijgen we dus toegang tot wat Jezus noemt ‘het Koninkrijk van God’. Zoek daarom niet te ver zegt Hij in het Thomasevangelie. Als je het in de lucht zoekt, ver boven je, zijn de vogels je voor. Zoek je het in de diepten van de zee, dan hebben de vissen er eerder bezit van genomen dan jij. ‘Wordt stil en weet dat Ik God Ben’, zo luidt het oude advies in de Heilige Schrift. Het is in de stilte van de meditatie dat we die éénheid met God, “Het Koninkrijk Gods” leren ervaren en durven benoemen.

De eigentijdse Mystica Etty Hillesum zegt hierover: ‘Het mooiste, het rijkste, het diepste waarin ik rust, dat noem ik God. ‘Vanuit die ‘kracht’ leven en handelen, bewerkt wonderen in je leven. In de stille meditatie is het dat wat we doen. Naar binnen gaan en tot rust komen. Laat je niet bij de neus nemen door je aardse beslommeringen, leef vanuit je innerlijke kracht.

Het koekje bij de thee

Toen ik zo'n vijfendertig jaar geleden met zenmeditatie (*stille meditatie*) begon, deed ik dit op aanraden van mijn huisarts. 'Om tot evenwicht te komen tussen werk en ontspanning', zo was zijn advies. Het heeft mij geholpen om die balans te vinden in mijn leven. Maar is dat het doel van meditatie? Nee, dat is de genade van de meditatie, al die vruchten ontvang je gratis. Ja gratis, want dat is de letterlijke betekenis van het woord 'genade', gratis: Rust, ontspanning, beter geconcentreerd zijn, rug- en hoofdpijn die verdwijnen of het beter slapen en meer energie hebben, zijn onder anderen vruchten van de mediatie. Ik noem ze altijd de koekjes bij de thee. Maar wanneer je enkel 'koekjes' blijft eten kom je nooit aan' theedrinken' toe. De meditatie is van ouds bedoeld als een weg van contact tussen het onnoembare, het Koninkrijk Gods' en ons aardsbestaan, mens worden.

Voor wie is 'Durf te groeien!' bedoeld?

Belangrijk is dat je niet in je aanvankelijke keuze blijft hangen, maar verder durft te gaan. Groeien vanuit de keuze voor rust naar zingeving, van zingeving naar het spirituele pad /de geestelijke weg.

*

De groei van zingeving aan ons bestaan, ontstaat op het moment dat we ons bewust worden wie wij werkelijk zijn. Wie Ben Ik? "Ik Ben" niet mijn lichaam, mijn denken, mijn herinneringen, emoties of beelden. Dit zijn enkel hulpmiddelen om op deze planeet te kunnen bestaan.

We maken deel uit van het Universum (Uni = Een, Versum = gericht op) 'Gericht op het Ene'. Daarin is alles verbonden met Allen. 'Je bent een kind van het Universum, niet minder dan de bomen en de sterren', lezen we in de Desiderata welke de cursisten ontvangen na afronding van de introductie cursus. En daarin hebben wij een functie. Ieder van ons heeft in dit leven een levensopdracht. Je bewust worden van deze opdracht geeft zin aan je bestaan.

*

Het gaan van deze weg noemen we in de christelijke traditie ‘de Geestelijke weg’. In onze tijd spreken we ook van het Spirituele pad. We groeien van een materiele levenshouding naar een geestelijk - spirituele levenshouding.

Zenmeester Nin Sheng zegt hierover: Het ware spirituele pad is niet het pad dat ergens naar toe leidt. Het laat je stilstaan bij wie je bent. “Wie ben ik?” Vandaar dat ik mijn vernieuwde cursus, op deze leest geschoeid, de naam meegegeven heb: “IK BEN”-Meditatie. Daarover meer in het laatste deel 3.

Paul Steverink

**Zen is als een kopje thee, voor de Christen
smaakt het precies hetzelfde als voor de
Boeddhist.**

Kôun Yamade Roshi

Uit het archief:

B. Oudkerk
Kikar Harakafot
Haifa – Israël

Haifa, 10 Mei 1992

Aan de Congregatie der Fraters van O.L.V. van het H.Hart
Heerenstraat 6, Utrecht

Zeer Geachte Fraters,

Het moge U vreemd voorkomen aan brief te ontvangen van een waarschijnlijk voor U totaal onbekende en dat nog wel uit Israël. Moge ik dan ook voor U onbekend zijn, de Fraters van O.L.V. van het H.Hart zijn mij niet onbekend.

Ik zal proberen dat te verklaren:

In 1944 waren bij een groep Fraters uit Arnhem in hun tijdelijk verblijf in de modelboerderij “de Harskamp”, na hun evacuering, Jacques en Liesje van Praag ‘ondergedoken’. In die tijd waren mijn inmiddels overleden Vrouw en ik ondergedoken op een adres in Amsterdam.

Jacques was behalve een volle neef van mij ook mijn beste vriend en door hun toedoen kwam op zekere dag Fr. Gustaaf ons bezoeken. Hij wilde, indien mogelijk, ons behulpzaam zijn en eventueel meenemen naar de Harskamp. Van zijn plan, dat wij als te risicant beschouwden, is niets gekomen.

Enige tijd later, tijdens de hongervinter, werd het in Amsterdam voor jonge mannen te gevaarlijk, zeker voor Joden, daar die opgepakt werden voor de z.g. arbeidsdienst en bovendien was de voedselvoorziening in het westen van Nederland zeer schaars. Ik besloot op een fiets zonder banden naar de Harkamp te rijden om aan het gevaar van “arbeidsdienst” in Duitsland te ontkomen, maar ook om, zo mogelijk, het gezin waar wij waren te helpen door voedsel te verzamelen.

Ik ben toen een paar dagen bij de Fraters geweest, maar werd, met behulp van de Hoofdonderwijzer –de naam is mij ontschoten– ondergebracht bij een kleine boer in de buurt. Ook de naam van de boer ben ik kwijt.

In die tijd heb ik gelegenheid gehad om nader kennis te maken met Uw Congregatie, een kennismaking die ik tot op heden niet heb vergeten.

In de loop van de jaren waren de Fraters die ik (wij) kenden verspreid over het hele land en het contact van de Fam. van Praag met hen werd verbroken, tot hun en tot mijn spijt.

Enkele dagen geleden evenwel kreeg ik een brief van Roeland van Praag, een zoon van Jacques en Liesje van Praag, met fotokopieën van brieven. Eèn brief gedateerd 23 Juli 1945 ondertekend door Fr. Achananus (?) alg. Overste en een brief van 16 Aug. 1947 t.g.v. de geboorte van bovengenoemde Roeland, ondertekend door 9 Fraters. Hier volgen de namen voor zo ver ik die kon ontcijferen:

Fr. Angelicus ? (Dir), Fr. Ansfrides – Fr. Hubertus – Fr. Gustaaf – Fr. Marcellus – Fr. Matheus – Fr. Placidus – Fr. Dominicus en onleesbaar.

Bovendien nog een brief, getekend door 13 Fraters om te bedanken voor een St. Niklaaspakje. (ongedateerd).

De volgende namen kan ik lezen:

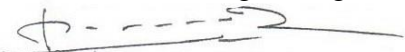
Fr. Angelicus (Dir) – Fr. Ansfridus – Fr. Gerardus – Fr Thaddeus – Fr. Dominicus – Fr. Maximilianus – Fr. Matheus – Fr. Theophilis – Fr. Christophoor – RFr. Marcellinus – Fr. Gustaaf – Fr. Placidus.

Daar zowel Jacques van Praag (in 1972) als Liesje van Praag geb. Coopman (in 1987) overleden zijn en ik door een van boven vermelde brieven het adres van de Congregatie in Utrecht kreeg, vond ik het een gelegenheid om te proberen het contact te herstellen.

Mensen die in de oorlog bereid waren Joden te helpen ondanks alle gevaren die daar aan verbonden waren, kunnen en mogen wij niet vergeten, temeer daar het hier ging om mijn familieleden, waarvan zo velen de oorlog niet overleefd hebben. Want, zoals

een van onze geleerden heel lang geleden eens gezegd heeft:
“Wie èèn leven redt is alsof hij de hele wereld gered heeft.”
Met dank, ook als het bijna 50 jaar later en in de hoop, dat deze
brief U zal bereiken,

Met de meeste Hoogachting, Uw

(Benjamin Roeland Oudkerk)

Een Canadese tank bij modelboerderij De Harscamp, waar Maxwell Warren King sneuvelde. © Jan Lauer; archief Geert van Tongeren

STAAKT HET VUREN

Jarenlang ben ik voorzitter geweest van de “Stichting Staakt Het Vuren”. Zonder het brein er achter, de energie en de financiën van secretaris Johan Meijering van de stichting was het niets geworden. Nu lééft de titel nationaal. Het team dat hij samenbracht bestond uit onder meer een econoom, een financieel expert, een wetenschapper, een communicatie deskundige, een uitgeefster, een oogarts, een computer expert.....

Als Johan Meijering mij nog steeds de titel geeft van Eerwaarde, antwoord ik met Zeer Meerwaarde. Het team kwam graag vaak bijeen in de grote zaal van het Centrum de Poort, waar Loes Marijnissen toen de coördinatrice was.

Het meest ontstellende besluit uit die tijd dat grote gevolgen had en nog heeft is het “Vuurwerkbesluit van 1 juli 2012” door de regering. De Stichting Staakt Het Vuren was totaal ontsteld over dat besluit. Het houdt (nog steeds) in:

- De maximale toegestane verkoophoeveelheid vuurwerk is verhoogd van 10 naar 25 kilo
- De maximale toegestane hoeveelheid vuurwerk in de verkoopruimte is verhoogd van 250 naar 500 kilo
- De meldingsgrens voor opslag van consumentenvuurwerk is verhoogd van 1.000 naar 10.000 kilo

Op vrijdag 22 november stond in Trouw de volgende oneliner van Stevo Akkerman: *“Het kabinet wordt overvallen door ernstige politieke moeilijkheden van eigen makelij”*

Het besluit van 1 juli 2012 is er zo één.

Een ander bericht:

21000 agenten krijgen op maat gemaakte oordoppen tegen knalvuurwerk bij de jaarwisseling 2019-2020. De politie gaat mokkend

over op de aankoop, omdat het kabinet niet wil overgaan tot een verbod op knalvuurwerk.

Iedere gemeente in Nederland zint op maatregelen om de schade te beperken: door het organiseren van vuurwerkshows en vuurwerkvrije stadsdelen.

Ander bericht: Apeldoorn zal bij de jaarwisseling 2020-2021 de eerste vuurwerkvrije gemeente zijn. Als één schaap over de dam is?.....

Paul Steverink

Steden blij met vuurwerkverbod, niet met tempo van invoering

De burgemeesters van de vier grote steden, de G4, vinden het teleurstellend dat het kabinet het verbod op de verkoop van zwaar vuurwerk pas laat ingaan bij de jaarwisseling 2020/2021.

Het kabinet legt de verkoop van het zwaarste consumentenvuurwerk, waaronder honderdduizendklappers en Chinese rollen, aan banden.

BEELD ROBIN UTRECHT

Het tempo waarin het kabinet tot extra maatregelen komt, is veel te laag, vinden Femke Halsema (Amsterdam), Ahmed Aboutaleb (Rotterdam), Pauline Krikke (Den Haag) en Jan van Zanen (Utrecht).

“Goed dat het kabinet nu ook erkent dat extra maatregelen nodig zijn. Wij verwelkomen iedere stap die helpt om de jaarwisseling veiliger te laten verlopen,” zeggen ze in een verklaring. Maar het tempo waarin dit gebeurt ‘doet geen recht aan het aantal ernstige incidenten en de onveilige situaties die zich iedere jaarwisseling voordoen’. “Als burgemeesters blijven we ons hard maken voor strengere, landelijke maatregelen.”

Bron: ANP, 12 juli 2019

Alleen zwaarste vuurwerk wordt verboden

Het zwaarste vuurwerk wordt verboden vanaf de jaarwisseling van 2020-2021, heeft de ministerraad vrijdag besloten. Daar zal het bij blijven, aldus premier Mark Rutte. 'Dit kabinet heeft geen voornemens om verder te gaan.'

De politie en de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) pleiten voor een algeheel verbod op knalvuurwerk en vuurpijlen. 'Je moet ook hier weer zoeken naar een oplossing waarbij je probeert om de schade die zich kan voordoen zoveel mogelijk te beperken, maar ook in de samenleving ruimte te laten voor tradities die voor heel veel mensen belangrijk zijn', zei Rutte.

Lokaal vuurwerkverbod

Naast een verbod op het zwaarste vuurwerk wordt onder meer wettelijk vastgelegd dat gemeenten een lokaal vuurwerkverbod kunnen instellen. Verder wordt de jacht op illegaal vuurwerk geïntensiveerd.

Bron: ANP, 13 juli 2019

WIJ

WENSEN

ALLE LEZERS

ZALIG KERSTFEEST

GEZEGEND NIEUWJAAR

EN VEEL INKO-LEESPLEZIER

redactie

INHOUD

Van de redactietafel		02
Omgaan met verschillen	Wilfried van der Poll	03
Overweging bij de Constituties	Alfons Kroese	04
Kerstgedachte	Venansius, Alg. Overste	07
Pelgrimage naar Chestogowa	Paul Steverink	10
Politicus	Theobaldus Geraets	16
Stille Nacht	Anton Vernooij	18
Nieuwe Post	Jeroen Kingmans	20
Die ene vogel	Leo Omlo	25
Hendrikus Tupen Belo 50 jaar frater	Adolf Cawa	28
Ik houd van engelen	KN: Carolien Paasman	33
Als je naar de Hemel gaat	Volzin: Jurgen Tiekstra	37
De pen doorgeven	Daan Baarda	40
Meditatie? Het gaat om dit Ene (interview Ton Oostveen)	Paul Steverink	44
Brief uit Haifa	Benjamin Oudkerk	49
Staakt het vuren	Paul Steverink	52
Kerstgroet	Redactie	55

INKO

onder redactie van: Johan Brummelhuis, Leo Ruitenberg, Frits Stevens,
Paul Steverink, Wim Versteeg

met medewerking van: Angelico Fennis (omslag)
Hilarius de Booij (illustraties)
Jeroen Kingmans (interviews)
Adolf Cawa (correspondent Indonesië)

erelid van de redactie: Petra de Landmeter

secretariaat: Johan Brummelhuis
Schorteldoeksesteeg 1, 3732 HS De Bilt
tel.: 030 - 69 76 237
email: j.brummelhuis@fratersvanutrecht.nl